

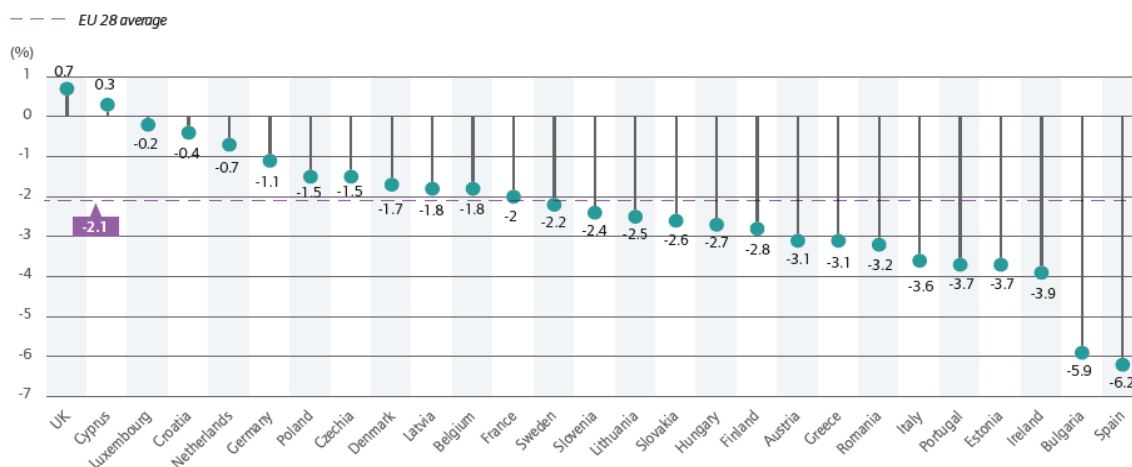
Hogyan néz ki Magyarország dolgozói arca? – Összefoglaló

A brüsszeli székhelyű [Európai Szakszervezeti Intézet \(ETUI\)](#) 2020-ban 20. alkalommal jelentette meg [Benchmarking Working Europe](#) című kiadványát, amely a dolgozók helyzetét elemzi az Európai Unió országaiban. A [Friedrich-Ebert-Stiftung budapesti irodája](#) a kiadványhoz kapcsolódóan szervezett beszélgetést 2021. február 22-én a munkavállalói és a munkaadói oldal, valamint kutatók részvételével. A Krug Emília által vezetett beszélgetés résztvevői Kordás László (Magyar Szakszervezeti Szövetség), Rolek Ferenc (Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetsége), Galgóczi Béla (ETUI) és Czirfusz Márton (Periféria Központ) voltak.

A Benchmarking Working Europe 2020. évi kiadványának fókusztemája [a Covid19 járvány hatása, illetve a válságra adott válaszlépések áttekintése volt, a munka világa felől nézve.](#)

A foglalkoztatottak száma a legtöbb EU-tagállamban csökkent a Covid19-járvány hatására. Magyarországon a munkanélküliségi ráta a Covid19-járvány előtt is kedvezőbb volt az EU-tagállamok többségénél, és **a munkanélküliségi ráta növekedése 2020-ban európai összehasonlításban nem volt kirívóan magas.** Ugyanakkor a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) módszertana alapján készített foglalkoztatási statisztikák a Covid19-járvány munkaerőpiaci hatásait kevésbé tudják mérni, így új módszertanokra és további felmérésekre van szükség, hogy átfogóan értékelhessük a foglalkoztatás változásait.

Figure 2.7 Change in number of employed persons, 2019_Q2-2020_Q2 (as % of the 2019 level)

Source: Eurostat [lfsa_egaps], data for Germany are from Destatis (Genesis-Online Database).
Note: Malta not included in the EU28 average.

Magyarországon a munkavállalók szempontjából kedvezőtlen kiinduló helyzetet okozott, hogy az állami költségvetésben **a szociális kiadások aránya alacsony** (a GDP 17,4%-a, a hatodik legalacsonyabb érték az EU-tagállamok körében), ami többek között a szűkmarkú munkanélküli ellátásnak köszönhető. Az álláskeresési járadék, illetve a szociális juttatások összegét és jogosultsági idejét a magyar kormány nem bővítette a Covid19-válság során 2020-ban. Sok más országban ezzel szemben közvetlen pénzbeli juttatásokat kapott a lakosság, amivel a kieső jövedelmeket pótolták. A kormányok összességében nem megszorításokkal (mint a 2008-as válság kezelése során), hanem az állami kiadások és az államadósság növelésével válaszoltak a válságra, ami az államháztartási hiány növekedésével járt (Magyarországon az EU-átlagnak megfelelően alakult az államháztartási hiány 2020-ban).

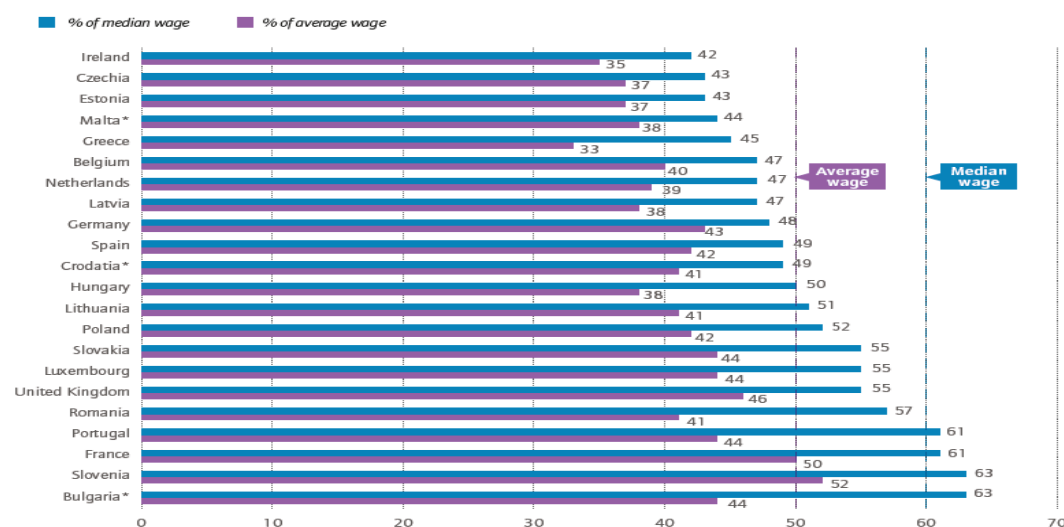
A csökkentett munkaidőben való foglalkoztatás Európa-szerte alkalmazott kormányzati válságkezelési eszközzé vált, bár az EU-tagállamok körében nagyon különböző tartalommal és nagyon különböző eléréssel. Magyarországon **arányaiban kevesebb dolgozót ért el ez a program, mint más EU-tagállamokban**. A csökkentett munkaidőhöz kapcsolódó bérkompenzációs támogatások mögött az a gazdaságpolitikai filozófia is állt, hogy pótlólagos jövedelmek jussanak a lakosság egy részéhez, ami a fogyasztáson keresztül a vállalkozások számára is kedvező folyamat. Kérdéses viszont a program kiterjedtsége és elérése, illetve az, hogy a nem vállalatoknál dolgozókat (pl. önfoglalkoztatókat) elegendő mértékben támogatta-e a kormány más eszközökkel.

A munkaadói oldal szerint **a vállalkozók érdemi segítséget kaptak a kormánytól a válság eddigi kezelése során**. A bérkompenzációt kiegészítette a beruházások támogatása (amely részben új iparágakba vagy új technológiák vállalatai irányába – pl. elektromos autó, napenergia felhasználása – áramlott), valamint a kamatmentes újraindítási hitel.

[A minimálbérek a kelet-európai országokban 5 € alattiak, Magyarországon az EU tagállamai közül a második legalacsonyabb a minimálbér.](#) A 2021. februári 4%-os magyarországi minimálbér-emelés elmaradt a térség többi országában történt minimálbér-emelésektől. Nehezítheti az alacsony munkabéru dolgozók helyzetét, ha az infláció a várakozások szerint 2021-ben megemelkedik, azaz a minimálbérek reálértékének megőrzése veszélybe kerül. Az elmúlt években Magyarországon az átlagbérek a minimálbérnél nagyobb mértékben emelkedtek, azaz **a dolgozók közötti béregyenlőtlenségek növekedtek**. A bérek növekedését az elmúlt években a munkaerőhiányos helyzet is hajtotta, amelynek egyik fontos oka az, hogy demográfiai okokból csökken a munkaképes korúak száma. A Covid19-válságot követő években a munkaerőhiány és a munkanélküliség párhuzamos jelenlétével számolhatunk Magyarországon.

A minimálbérek emelkedését az [EU megfelelő minimálberről szóló irányelve](#) teheti a jövőben kiszámíthatóbbá: Magyarországon is a minimálbér jelentős emelésére volna szükség ahhoz, hogy az elérje az EU által javasolt (a magyarországi munkaadói oldal szerint irreális) szintet, azaz a mediánjövedelmek 60%-át és az átlagjövedelem 50%-át. A magyar minimálbér az [Eurostat adatai alapján](#) vásárlóértékében is elmarad a nyugat-európai országoktól, de még a térségbeli országok többségétől is. A magyarországi munkabérek kapcsán a forint euróhoz képesti árfolyamát is figyelembe szükséges venni: a forint gyengülése európai összevetésben olcsóbbá teszi a magyar munkaerőt, viszont nehezebbé is teszi a háztartások megélhetését, mivel a lakossági fogyasztásban jelentős súlyt képviselnek az importált árucikkek.

Figure 4.7 Minimum wage as % of full-time median and average wages (2019)

Source: own calculations based on OECD Earnings Database (OECD 2020) and European Commission 2020d
* data for 2018

A megfelelő minimálbérrel szóló EU-s javaslat szerint a dolgozók 70%-át kellene kollektív szerződéssel lefedni. **Magyarországon a munkavállalóknak csak 21%-a dolgozik olyan munkahelyen, ahol kollektív szerződés van.** Az elmúlt közel két évtizedben Magyarországon és a legtöbb EU-tagállamban a kollektív szerződéssel lefedett munkavállalók aránya csökkent, így a 70%-os célkitűzés ambiciózus. Az állam hathatósabb szerepvállalására volna szükség, hogy érdemi előrelépés történjen a kollektív szerződések arányában, a részarány jelentős növelése csak ágazati kollektív szerződésekkel érhető el. Ezzel szemben a kormány a munka törvénykönyvétől való eltéréseket tett lehetővé a veszélyhelyzeti időszakban – ez számos munkahelyen a munkaügyi kapcsolatok romlásával járt, amelyet 2021 elejének sztrájkjai és kollektív szerződések körüli vitái is alátámasztottak.

Mind az EU-n belüli bérkülönbségek, mind a kollektív alku elterjedtségének különbségei az EU-n belüli munkamegosztást tükrözik: a nyugat-európai magasabb bérek és a magasabb szervezettség annak is köszönhető, hogy a vállalatok Kelet-Európában alacsony munkabérekkel és számukra kedvezőbb munkajogi szabályozások mellett tevékenykedhetnek.

A gazdaság dekarbonizációja az EU-ban gazdaságpolitikai prioritás, amelyet a Benchmarking Working Europe 2020 egyik fejezete is elemmez. Kérdés, hogy ez az átmenet hogyan érinti a jövőben a magyar gazdaságot a Covid19-járvány hatásaival összefüggésben. **A gazdaságpolitika számára fontos kérdés, hogy azokat az ágazatokat és azokat a vállalatokat támogassa, amelyeket a válság jobban érintett, vagy gazdasági szerkezetváltási lehetőségként tekintsen a válságra.** A következő években érkező európai uniós források karbonsemleges átállásba való becsatornázása a szerkezetváltásra lehetőséget nyújthat. Az európai uniós források felhasználásáról való érdemi társadalmi párbeszédet viszont Magyarországon mind a munkavállalói, mind a munkavállalói oldal hiányolta.

A Benchmarking Working Europe 2020 végül felteszi a kérdést, hogy a Covid19-járvány utáni válságkezelés átmeneti reformokat hoz-e, amelyek a járvány lecsengéséig és a gazdasági növekedés visszatéréséig tartanak, vagy **progresszív és átfogóbb változásokhoz vezet a munka világában és a gazdaságpolitikákban.** A következő évek kiadványai minden bizonnyal ezt a kérdést is elemezni fogják.

A [beszélgetés](#) a FES Budapest facebook-oldalán nézhető vissza.

Az összefoglalót Czirfusz Márton (Periféria Közpolitikai és Kutatóközpont) készítette.